

Natuurcompensatieprogramma Westerschelde
Voortgangsrapportage 2000

Vastgesteld door *Gedeputeerde Staten van Zeeland* op 29 mei 2001

Projectleider NCPW categorie A: de heer drs. C. Storm (Rijkswaterstaat Zeeland)

Projectleider NCPW categorie B + C: mevr. ir. W. Dekker (Dienst Landelijk Gebied namens Provincie Zeeland)

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Voortgang buitendijkse natuurcompensatie projecten (cat. A)	5
2.1 Bescherming Zuidgors	5
2.2 Broedgebied Hansweert	6
2.3 Veerhaven Kruiningen	6
2.4 Veerhaven Perkpolder	7
2.5 Broedgebied Terneuzen	7
3 Voortgang binnendijkse natuurcompensatie projecten (cat. B)	10
3.1 Inlaag Rammekenshoek	10
3.2 Inlaag Oosterzwakepolder	11
3.3 Inlaag Margarethapolder	11
3.4 Inlaag Den Inkel	12
4 Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP) / kreekherstel (cat. C)	13
4.1 Prioriteitstelling	13
4.2 Grondverwerving	13
4.3 Uitvoering	13
5 Verkenning extra en/of vervangende natuurcompensatieprojecten	17
5.1 Inleiding	17
5.2 Buitendijkse projecten	17
5.3 Binnendijkse projecten	18
6 Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde	19
6.1 Beschikbare budgetten	19
6.2 Groenfonds overeenkomsten	19
6.3 Uitgaven buitendijkse projecten (cat. A)	19
6.4 Uitgaven binnendijkse projecten (cat. B en C)	20
6.5 Versnelling grondverwerving categorie C-projecten	21
7 Organisatie, besluitvorming & bestuurlijk overleg	23
7.1 Organisatie uitvoering buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)	23
7.2 Organisatie uitvoering binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)	23

7.3	Besluitvorming buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)	24
7.4	Besluitvorming binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)	24
8	<i>Samenvatting en conclusies</i>	25
8.1	Categorie A	25
8.2	Categorie B	25
8.3	Categorie C	26
8.4	Verkenning extra en/of aanvullende projecten	26
<i>Bijlage 1a</i>	<i>Samenstelling van de Voortgangscommissie</i>	28
<i>Bijlage 1b</i>	<i>Samenstelling van de Projectgroep en de deelprojectgroepen in 2000 voor de buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)</i>	29
<i>Bijlage 1c</i>	<i>Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C.)</i>	31
<i>Bijlage 2</i>	<i>Prioriteitstelling projecten (kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel) (cat. C)</i>	32
<i>Bijlage 3</i>	<i>Natuurcompensatieprogramma Westerschelde - Jaarprogramma 2001 (categorie B en C)</i>	34
	1. Algemeen	34
	2. Categorie B projecten	34
	Rammekenshoek	34
	Margarethapolder	34
	Den Inkel	34
	Oosterzwakepolder	35
	3. Categorie C projecten	35
	4. Extra natuurherstel projecten	36
	5. Procesmatige activiteiten van het uitvoeringsprogramma	36
	6. Financiële aspecten van het uitvoeringsprogramma	36
<i>Bijlage 4</i>	<i>Situering categorie A, B en C-projecten</i>	41

1 Inleiding

Nederland en Vlaanderen hebben in 1995 een verdrag gesloten inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde. Daarbij is tevens een compensatie afgesproken van de natuurwaarden die verloren gaan ten gevolge van de verruiming. Nederland draagt zorg voor de uitvoering hiervan, hoewel Vlaanderen een deel van de kosten voor haar rekening neemt ¹. De compensatiemaatregelen zijn op advies van de *Commissie Westerschelde* in drie categorieën onderverdeeld: A) buitendijkse en B) binnendijkse natuurcompensatie en C) kreekherstel/kwaliteitsimpuls van het Natuurbeleidsplan. De uitvoering van deze projecten is geregeld in de bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Door het ondertekenen hiervan op 27 februari 1998, hebben alle betrokken partijen, met uitzondering van de gemeente Borsele, zich hieraan geconformeerd. De natuurcompensatie zal wat betreft categorie A en B zoveel mogelijk binnen vijf jaar gerealiseerd worden. De looptijd bedraagt maximaal 10 jaar.

Rijkswaterstaat Zeeland is verantwoordelijk voor de realisatie van de buitendijkse projecten. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en inrichting van de binnendijkse projecten, inclusief het kreekherstel, ligt bij de Provincie Zeeland.

Voortvloeiend uit de ondertekening van de bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde (NCPW) wordt jaarlijks een voortgangsrapportage opgesteld. Deze voortgangsrapportage wordt naar de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de andere ondertekenaars van de bestuursovereenkomst gestuurd. In februari 1999 is de voortgangsrapportage over 1998 verschenen. In februari 2000 is de voortgangsrapportage over 1999 verschenen. Deze rapportage betreft de voortgang van het jaar 2000; het betreft de stand van zaken per 31 december 2000. Ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na deze datum zijn in deze voortgangsrapportage niet meer verwerkt.

¹ Vlaanderen heeft een bedrag van Mf 44 ter beschikking gesteld, waaraan door Nederland Mf 22 is toegevoegd.

2 Voortgang buitendijkse natuurcompensatie projecten (cat. A)

2.1 *Bescherming Zuidgors*

De projectgroep Bescherming Zuidgors is op 20 april 1999 gestart en in mei daaropvolgend is het projectplan afgerond. Het projectgebied is in 2000 bestudeerd op morfologische en ecologische kenmerken, waarvoor themadiscussies zijn georganiseerd en een expertvergadering over de ornithologische waarden. Hierbij is het project, behalve door de projectgroepleden, bijgestaan door (externe) specialisten om specifieke inhoudelijke kennis of ervaring in te brengen. Op basis van een streefbeeld zijn vervolgens beschermingsmaatregelen gedefinieerd. Kansrijk werden geacht: suppleren met baggerspecie, kribben en leidammen. Van deze maatregelen zijn op grond van stromingsberekeningen de effecten ingeschat op morfologie en ecologie van het gebied, en op de omgeving (eerste helft 2000).

Medio 2000 is gekozen voor een leidam, die de erosie van het schor stopt en sedimentatie bevordert. Daarbij resteerden twee alternatieven, te weten een leidam voor het huidige Zuidgors en een leidam op de Plaat van Baarland (zie figuur). In het tweede semester van 2000 zijn de beide alternatieven getoetst aan de Habitat- en Vogelrichtlijn. De ecologische kennis van het gebied is daartoe verdiept, uitgaande van de beschermde habitats en soorten. Vervolgens zijn de effecten van de maatregelen op de natuurwaarden bepaald door middel van expert judgement. Met name voor vogels zijn deze op soortniveau ingeschat. Tot slot zijn de effecten beoordeeld op grond van de EU-richtlijnen. Voor de interpretatie is advies ingewonnen van diverse zijden.

Naarmate de besluitvorming dichterbij kwam, nam de rol van de Vereniging Natuurmonumenten als beheerder van het Zuidgors toe. Tezamen met Vogelbescherming Nederland stelde zij een uitgebreide set randvoorwaarden op waaraan de bescherming dient te voldoen. Uit deze randvoorwaarden werd duidelijk, dat een leidam op de Plaat van Baarland weliswaar een aantrekkelijk eindbeeld op zou leveren, maar dat dit ten koste zou gaan van de huidige waarden. Dit is strijdig met de Habitat- en Vogelrichtlijn, zodat dit alternatief is afgewezen. Van alle mogelijke maatregelen bleek uiteindelijk een leidam voor het Zuidgors het beste te voldoen, in acht nemende de criteria van de bestuursovereenkomst. Het schor wordt dan duurzaam beschermd en ook kan op beperkte schaal jong schor ontstaan. De toegevoegde waarde voor de natuur blijkt echter beperkt. Daarentegen zijn de aanleg- en onderhoudskosten fors, naar schatting respectievelijk eenmalig Fl 10.000.000 en daarna jaarlijks Fl. 100.000. En dan zijn er nog de meer "kwalitatieve" kosten voor de aantasting van de natuurlijkheid en het landschap. Bovenstaande overwegingen worden verwoord in het rapport "gewikt en gewogen" dat in maart 2001 door RWS Zeeland zal worden verspreid.

2.2 Broedgebied Hansweert

De deelprojectgroep Broedgebied Hansweert heeft uit een breed scala aan mogelijkheden uiteindelijk drie alternatieven geselecteerd, te weten:

- 1) geen ingreep;
- 2) uitvoeren van beperkt grondverzet, zodat de verschillen in de hoogteligging en vochtgehalte worden geaccentueerd;
- 3) graven van een slufteer in het voormalige depot, in open verbinding met de Westerschelde, waarmee slik en schor ontstaat ter grootte van ca. 4 ha. De vrijgekomen grond wordt binnen het gebied verwerkt tot "duintjes", die tot 6 m boven het maaiveld uitsteken.

Afgesproken is dat Rijkswaterstaat en betrokkenen samen een afwegingsdocument zullen opstellen. Samen met de gemeente Reimerswaal zoekt Rijkswaterstaat naar mogelijkheden om het buitendijks gelegen bedrijventerrein direct ten westen van het speciebergingsdepot voor de natuur veilig te stellen.

2.3 Veerhaven Kruiningen

Na het gereedkomen van de Westerscheldetunnel zal het veer tussen Kruiningen en Perkpolder komen te vervallen. Daarom is Rijkswaterstaat Zeeland medio 1999 gestart met het project "overdracht veerhavens", waartoe een projectgroep is geformeerd. De veerhavens Kruiningen en Perkpolder zijn onder voorbehoud opgenomen als project binnen het Natuurcompensatieprogramma. Daarom neemt aan de projectgroep onder andere de projectleider Natuurcompensatie buitendijks deel.

In de loop van het jaar 2000 zijn via de media verschillende ideeën voor een nieuwe bestemming van de veerhaven gepresenteerd. Zo lieten Zeeland Seaports en de Provincie Zeeland haar oog vallen op de veerhaven Kruiningen. Een inrichting als handelshaven werd echter later ingetrokken, waarmee de kansen voor een natuurbestemming zijn toegenomen. Rijkswaterstaat Zeeland heeft aan verschillende overheden een brief gestuurd met het verzoek om voor 1 juli 2001 kenbaar te maken of zij plannen hebben met de veerhavens en de toeleidende wegen. Als er op dat moment geen andere zwaarwegende claims zijn voor de veerhavens Kruiningen en Perkpolder, dan zal Rijkswaterstaat een invulling in het kader van de natuurcompensatie voortvarend ter hand nemen.

De veerhaven kan zodanig ingericht worden dat ca. 10 ha slik en schor ontstaat. Door tevens het toplein in het plan op te nemen, kan hieraan 10 tot 15 ha worden toegevoegd. Voor zowel de veerhaven als het toplein is, vooruitlopend op de besluitvorming, een inrichtingsschets gemaakt. Deze is uitgewerkt door middel van een artist impression. Bovendien is een begroting opgesteld, dat de noodzakelijke kosten omvat van amoveren van infrastructuur en objecten en grondverzet. In 2001 wordt een werkgroep geformeerd die inrichtingsvarianten zal uitwerken. Hiervoor zullen de gemeente Reimerswaal, het waterschap Zeeuwse Eilanden en de beoogd terreinbeheerder worden genodigd.

2.4 Veerhaven Perkpolder

Voor de veerhaven Perkpolder geldt in grote lijnen hetzelfde als voor de veerhaven Kruiningen (zie hiervoor). Ook de veerhaven Perkpolder is onder voorbehoud opgenomen als natuurcompensatieproject, in afwachting van de uitkomst van nadere studies naar andere gebruiksmogelijkheden van deze locaties. Ook hier is aan verschillende overheden een brief gestuurd met het verzoek om voor juli 2001 kenbaar te maken of zij plannen hebben met de veerhavens en toeleidende wegen.

Ook voor dit gebied, de veerhaven plus het tolplein als extra project, heeft Rijkswaterstaat een inrichtingsschets gemaakt, waarmee voorzien wordt in 20 tot 25 ha schor en slik.

De gemeente Hontenisse wil de veerhaven Perkpolder een recreatieve bestemming geven, onder meer als jachthaven. Hiervoor heeft zij een verkenning georganiseerd naar mogelijke gebiedsontwikkelingen in de omgeving van de veerhaven Perkpolder.

Rijkswaterstaat is uitgenodigd om aan deze verkenning deel te nemen.

De Gedeputeerde Staten van de Provincie Zeeland hebben aangegeven dat er ruimte is voor recreatie, waar mogelijk in combinatie met versterking van natuur en landschap.

Als besloten wordt tot grootschalige economische projecten, waarbij ook de veerhaven direct betrokken is, zal natuurontwikkeling op die locatie onmogelijk zijn. Indien tot meer bescheiden recreatieprojecten besloten wordt, zal in principe de vastgestelde Bestuursovereenkomst prioriteit hebben. Kleinschalige recreatieprojecten mogen derhalve geen afbreuk mogen doen aan de kwaliteit van de natuurontwikkeling in de veerhaven voor de Westerschelde-natuurcompensatie.

2.5 Broedgebied Terneuzen

Sinds 1979 is er een kolonie Visdieven aanwezig op het sluizencomplex van Terneuzen. In de nabijheid hiervan bestond de mogelijkheid extra broedgebied te creëren, dat als deelproject in de Bestuursovereenkomst is opgenomen.

De bestaande kolonie blijkt sinds 1994, toen maximale aantallen broedparen werden geteld, sterk af te nemen. Maar behalve de aantallen broedparen zijn vooral de waargenomen ziekteverschijnselen opvallend, met een laag broedsucces tot gevolg. Uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Kust en Zee/*RIKZ*, onder meer uitgevoerd in het kader van het natuurcompensatieprogramma, blijkt dat er aanwijzingen zijn dat dit wordt veroorzaakt door twee sterk bioaccumulerende stoffen:

hexabroomcyclododecaan (HBCD) en tributyltin (TBT), beter bekend als "vlamvertragers". Beide stoffen komen in hoge concentraties voor in (de monding van) het Kanaal van Terneuzen-Gent, waar de Visdieven foerageren.

Gezien de slechte gezondheid van de bestaande Visdievenkolonie in Terneuzen en naar aanleiding van de onderzoeksresultaten, vindt Rijkswaterstaat het onwenselijk om in de

nabijheid een extra broedgebied aan te leggen. Rijkswaterstaat heeft dit in het voorjaar van 2000 aan de Voortgangscommissie gemeld. De ontwikkeling van de kolonie in de loop van 2000 lijkt gunstiger dan in voorgaande jaren, maar nader onderzoek in 2001 zal moeten uitwijzen of dit incidenteel dan wel structureel is. Rijkswaterstaat onderzoekt verder hoe de vlamvertragers in de voedselketen worden opgenomen en daarnaast wordt onderzocht waar de hoge concentraties in dit gebied vandaan komen.

Rijkswaterstaat wacht de resultaten van deze onderzoeken en eventueel te nemen maatregelen af, alvorens zij een definitief besluit neemt over de aanleg van het broedgebied Terneuzen.

3 Voortgang binnendijkse natuurcompensatie projecten (cat.B)

Categorie B betreft nieuwe binnendijkse natuurontwikkeling, direct grenzend aan de Westerschelde. Het streefbeeld van dit type is gericht op zoveel mogelijk aan de Westerschelde gebonden natuur. In de praktijk betekent dit dat indien mogelijk nat-zoute natuur en in de andere gevallen nat-zoete natuur gerealiseerd wordt.

3.1 Inlaag Rammekenshoek

De formele begrenzing voor het project Rammekenshoek is in 1999 vastgesteld. De begrenzing van het project omvat een oppervlakte van circa 50 ha. De landinrichtingscommissie Walcheren is verzocht om mee te werken aan het vrijmaken van deze gronden door middel van het plan van toedeling. Dit heeft er toe geleid dat in het concept plan van toedeling circa 6,5 ha wordt vrijgemaakt. Circa 11 ha is reeds in het bezit van Staatsbosbeheer, het Waterschap Zeeuwse Eilanden en het Bureau Beheer Landbouwgronden. Per saldo resteert een te verwerven oppervlakte van ruim 32 ha. Dit betreft een veldkavel van circa 4 ha en een bedrijf met circa 28 ha binnen de begrenzing. Voor deze gronden zag de landinrichtingscommissie in het plan van toedeling geen mogelijkheden. Voor het betrokken bedrijf is een maatwerk oplossing noodzakelijk. Met eigenaar en gebruiker zijn oriënterende gesprekken gevoerd, die in 2001 zullen worden voortgezet.

In december 1999 is het Waterschap Zeeuwse Eilanden begonnen met de inrichting van het voormalig slibdepot en aansluitend gelegen duingebied, de zogenaamde Rammekensduinen. De inrichting voorziet in een strandvlakte met loopduinen en duinvalleien. De totale oppervlakte van dit gebied bedraagt circa 10 ha. De werkzaamheden zijn in het voorjaar 2000 afgerond. In juni 2000 heeft gedeputeerde G.L.C.M. de Kok het project officieel geopend, door het op symbolische wijze binnen loodsen van de eerste bontbekplevier. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 242.019.

*Natuurcompensatieproject Rammekensduinen
(foto: Fotobureau Peter Buteijn)*

3.2 Inlaag Oosterzwakpolder

In de bestuursovereenkomst is opgenomen dat als alternatief voor de Oosterzwakpolder onderzocht zal worden of op de locatie Sloerland volwaardige estuariene natuurcompensatie te realiseren is tegen vergelijkbare kosten. Voornog heeft dit nog niet geleid tot een concreet alternatief. Wel worden de ontwikkelingen in de regio gevolgd, waarbij met name gekeken wordt naar de mogelijkheden die de aanpassingsinrichting Borssele zou kunnen bieden.

3.3 Inlaag Margarethapolder

De formele begrenzing voor het project Margarethapolder is in 1999 vastgesteld. De begrenzing van het project omvat een oppervlakte van circa 50 ha. De wensen van de betrokken eigenaren zijn inmiddels geïnventariseerd. Gebleken is dat verkoop in de meeste gevallen bespreekbaar is, mits daarvoor vervangende grond beschikbaar is op een geschikte locatie. Met de landinrichtingscommissie Reuzenhoek-Zaamslag zijn afspraken gemaakt over het opnemen van het natuurcompensatieproject in het vrijwillig ruilproces van het landinrichtingsproject.

In de loop van 2000 ontstond de gedachte om de oostelijke helft van de Margarethapolder bij het project te betrekken, zodat een meer afgeronde eenheid zou kunnen ontstaan. Het Kadaster heeft een toedelingsonderzoek verricht naar de mogelijkheden om zowel de oostelijke als de westelijke helft uit te ruilen. Op basis van dit onderzoek is overleg gevoerd met de betrokken eigenaren en de

landinrichtingscommissie. Een aantal eigenaren heeft de wens uitgesproken voor particulier natuurbeheer. Onderzocht wordt of particulier natuurbeheer perspectieven biedt, zowel gezien de doelstellingen van het project, als gezien de praktische uitvoering. Begin 2001 wordt hierover duidelijkheid verwacht.

3.4 Inlaag Den Inkel

De grondoverdracht van Domeinen naar Staatsbosbeheer heeft in de loop van 2000 plaatsgevonden. De werkgroep natuurontwikkeling heeft in overleg met het Waterschap Zeeuwse Eilanden een streefbeeld opgesteld, waarbij wordt gestreefd naar het combineren van komberging met natuurontwikkeling. Het inrichtingsplan wordt uitgewerkt door de Werkgroep Natuurontwikkeling zodra bekend is welke overige gronden (in het kader van de ruilverkaveling Inkel) verworven kunnen worden. Het streven is om de uitvoering eind 2001 of begin 2002 te starten.

4 Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP) / kreekherstel (cat. C)

4.1 Prioriteitstelling

In 1998 zijn alle potentiële projecten in categorie C beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Deze beoordeling heeft geleid tot een prioritering, die de basis was voor het jaarprogramma 1999. In het najaar van 1999 is deze prioriteitstelling geactualiseerd, idem in 2000. De geactualiseerde prioriteitstelling is de basis geweest voor het jaarprogramma van 2001. In bijlage 2 is aangegeven hoe deze prioriteitstelling er thans uitziet. In bijlage 3 is het jaarprogramma 2000 toegevoegd.

4.2 Grondverwerving

In 2000 hebben de grondverwervingsactiviteiten voor categorie C-projecten zich geconcentreerd op de klasse 1 en 2 projecten (de projecten met hoge prioriteit, zie bijlage 2). In deze projecten is in 2000 circa 136 ha (plus 56 ha ruilgrond) verworven. Hiermee was een bedrag gemoeid van circa f 6,1 mln (plus f 4,5 mln voor ruilgrond)

In 2000 heeft de Stuurgroep Natuurherstel ingestemd met de mogelijkheid om, evenals in 1999, compensatiegronden buiten de begrenzing van de categorie C-projecten te verwerven, met als doel deze gronden op korte termijn uit te ruilen. De Stuurgroep Natuurherstel was bereid deze gronden voor te financieren. In dit verband is eind 2000 één geheel bedrijf verworven. De overige aankoopmogelijkheden die zich in dit verband hebben voorgedaan, konden worden gefinancierd uit reguliere grondverwervingsbudgetten.

Eveneens in 2000 zijn inventarisaties verricht naar de grondverwervingsmogelijkheden voor de projecten Hoedekenskerke, Zwaakse Weel/Boonepolder, Groot Eiland, Hengstdijkse Putting, De Vogel/Vogelkreek.

4.3 Uitvoering

Voor de prioritaire projecten uit het jaarprogramma 2000 waarvan de uitvoering een aanvang kon nemen, zijn projectdossiers opgesteld. In deze projectdossiers is kort aangegeven wat de aard is van het desbetreffende project en welke inrichtingsmaatregelen worden voorzien. Met het vaststellen van deze projectdossiers worden tevens de afspraken omtrent de medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering vastgelegd. De projectdossiers zijn vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel, waarna ze in uitvoering zijn genomen. Eind 2000 zijn de volgende projecten in uitvoering: Bij een aantal projecten zijn hectares extra natte natuur genoemd. Deze hectares worden gefinancierd vanuit het natuurcompensatieprogramma en zijn extra ten opzichte van hetgeen met alleen reguliere middelen gefinancierd kan worden.

- *Vlaamsche kreek*

Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen heeft met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma de voedselrijke sliblaag uit de Vlaamsche Kreek (6 ha) weggebaggerd. De werkzaamheden zijn in het najaar van 1999 begonnen en zijn in het voorjaar van 2000 afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage toegezegd van maximaal f 168.805. De eindafrekening wordt binnenkort verwacht.

- ***Otheense kreek (deelgebied Eiland van de Meijer)***

Het natuurontwikkelingsgebied Eiland van de Meijer (24 ha) is ingericht met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma. Met deze bijdrage kon een slenk worden verdiept en oevers worden verflauwd. Dit betekende een versterking van de component natte natuur in dit gebied met ca 3 ha. De werkzaamheden zijn in de loop van 2000 afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 60.000. De eindafrekening wordt binnenkort verwacht.

- ***Axelse kreek***

In het reservaatgebied Axelsekreek (14 ha) zijn de oeverlanden langs de zuidkant van de Axelsekreek hersteld. Door medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma kon de toplaag worden verwijderd en afgevoerd en konden een natuurvriendelijke oever en veedrinkputten worden aangelegd. Dit heeft geleid tot ca 13 ha extra natte natuur. De werkzaamheden zijn in de loop van 2000 afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 103.900. De eindafrekening wordt binnenkort verwacht.

- ***Inlaag Hoofdplaat***

Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan grondwerk in de Inlaag Hoofdplaat (19 ha) worden uitgevoerd, zodat een goede uitgangssituatie ontstaat voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Tevens kan met deze bijdrage een raster rond het gebied worden geplaatst en kan de waterhuishouding worden geoptimaliseerd ten behoeve van extra natte natuur. In totaal leiden deze maatregelen tot ca 14 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van maximaal f 382.900. De uitvoering zal in het voorjaar van 2001 starten.

- ***Plaskreek***

In het natuurontwikkelingsgebied Plaskreek (8 ha) kan met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma het grondwerk worden uitgevoerd voor een goede uitgangssituatie voor ontwikkeling van aan de Westerschelde gerelateerde natuur. Hiermee ontstaat ca 2 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor het uitvoeren van dit grondwerk een bijdrage van maximaal f 69.365 toegezegd. De uitvoering is in 2000 afgerond. De eindafrekening wordt begin 2001 verwacht.

- ***Sophiapolder***

In het reservaatgebied Sophiapolder (25 ha) wordt een plasdrasgebied aangelegd met schraalgraslanden. Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma

kunnen de ontgrondingen worden gerealiseerd en kan de waterloop worden omgelegd, zodat er geen voedselrijk water het gebied meer instroomt. Dit leidt tot ca 18 ha extra natte natuur. De Stuurgroep had in 1999 voor deze werken een bijdrage van maximaal f 346.750 toegezegd. In 2000 is deze toezegging opgehoogd met f 572.000, zodat het totaal van de toezegging f 918.750 bedraagt. Met de uitvoering van werken is eind 1999 begonnen, de verwachting is dat ze in 2001 zullen worden afgerond.

- ***Boschkreek Axel***

In het reservats- en natuurontwikkelingsgebied nabij de Boschkreek (13 ha) wordt een bloemrijk grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietvegetatie en drinkpoelen ontwikkeld. Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan onder andere het verwijderen van de bouwvoor en de aanleg van drinkpoelen gerealiseerd worden, waardoor extra natte natuur ontstaat. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van maximaal f 107.289 toegezegd. De planning is nader te bepalen in relatie tot de kavelaanvaardingswerken van de ruilverkaveling Axel.

- ***Driesarendskreek***

In het natuurontwikkelingsgebied Driesarendskreek (2 ha) wordt een bloemrijk grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietveldvegetatie en een drinkpoel gerealiseerd. Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan het verwijderen van de bouwvoor en de aanleg van drinkpoelen gerealiseerd worden, waardoor extra natte natuur ontstaat. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van maximaal f 20.972 toegezegd. De planning is nader te bepalen in relatie tot de kavelaanvaardingswerken van de ruilverkaveling Axel.

- ***Oeverlanden Groot Eiland***

In het reservatsgebied Oeverlanden Groot Eiland (42 ha) wordt een bloemrijk en nat schraal grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietvegetatie en drinkpoelen nagestreefd. Met een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan dit streefbeeld ontwikkeld worden, wat leidt tot ca 8 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van maximaal f 211.444 toegezegd. De planning is nader te bepalen in relatie tot de kavelaanvaardingswerken van de ruilverkaveling Axel.

- ***Linie Midden***

Het doel van het natuurontwikkelings- en reservatsgebied Linie Midden (70 ha) is het herstel van de natuurwaarden van de gebieden die langs de Passageule liggen, door middel van het verflauwen van de oevers van de Passageule aangevuld met plaatselijke maaiveldverlaging, waardoor een groter areaal vochtige natuur wordt gerealiseerd. Het eindbeeld is de Passageule omringd door plas-dras gebieden en schrale graslanden. Mede door een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma kan dit eindbeeld bereikt worden, wat leidt tot ca 21

ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage van maximaal f 579.300 toegezegd. De uitvoering start medio 2001.

- ***Willem Leopoldpolder***

Het streefbeeld voor het natuurontwikkelings- en reservaatgebied Willem Leopold polder (53 ha) is een reliëfrijk en deels schraal grasland met plaatselijk drinkputten en opgaand struweel. Binnen het gebied bestaan gradiënten van nat naar droog, van schraal naar voedselrijk(er), van zonnig naar schaduwrijk. De vochtgradiënt heeft de vorm die refereert aan het historisch krekenerstel ten tijde van de inpoldering. Dit streefbeeld kan mede bereikt worden door een bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma. Er wordt circa 16 ha extra natte natuur gerealiseerd. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage van maximaal f 100.000 voorbereidingskosten toegezegd.

- ***Baarzandsekreek***

De kreek en de aanliggende oeverlanden (29 ha) zijn in eigendom bij Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het doel van dit project is het herstel van de natuurwaarden in de Baarzandse Kreek door het terugdringen van de eutrofiëring en de instelling van een op de natuurfunctie afgesteld peilbeheer. Het eindbeeld is een heldere kreek met bijzondere hydrobiologische ontwikkelingskansen voor: waterplanten, macrofauna, amfibieën, vissen, visetende vogels en steltlopers en oeverlanden met een brede nat-droog gradiënt. Door medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma kan dit eindbeeld bereikt worden. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage toegezegd van f 121.938.

Projectdossiers zijn in voorbereiding voor de projecten Zwaakse Weel (ged.), Boonepolder, Otheense Kreek (Gat van Pinte), Zwartenhoeksekreek, Braakman noord (ged.) en Strijdersgatpolder (west). De verwachting is dat van deze projecten de uitvoering in de loop van 2001 kan starten.

5 Verkenning extra en/of vervangende natuurcompensatieprojecten

5.1 Inleiding

Bij de behandeling van het Natuurcompensatieprogramma in de Tweede Kamer (19 februari 1998) heeft de toenmalige minister van Verkeer en Waterstaat het bedrag van f 66 mln genoemd. Verder heeft de minister zich bereid verklaard om met de Provincie te gaan praten over verdere compensaties, ook al omdat mogelijk naar een ander alternatief voor de Ooster-Zwakepolder moet worden gezocht. Bij het ondertekenen van de Bestuursovereenkomst inzake het Natuurcompensatieprogramma heeft de directeur-generaal (DG) van Rijkswaterstaat namens de minister gezegd dat als de regio -via de provincie- met nieuwe, gedragen projecten komt (in de categorieën A en B), die voldoen aan de voorwaarden van de bestuursovereenkomst, de minister die welwillend in overweging zal nemen. Financiële dekking moet dan nog wel gevonden worden. De toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat heeft namelijk op 7 april 1998 aan de Tweede Kamer de toezegging gedaan om in het kader van de op te stellen Lange Termijn Visie (LTV) in de Westerschelde na te gaan of er mogelijkheden zijn alsnog meer natuurprojecten met een nauwe relatie tot het estuarium te verwezenlijken.

Zowel voor de categorieën A en B zijn inmiddels verkenningen gestart om de wenselijkheid en haalbaarheid van eventuele projecten vast te stellen.

Zoals aangegeven in de bestuursovereenkomst, zal de Voortgangscommissie 3 jaar na ondertekening van de overeenkomst een tussentijdse evaluatie opstellen. Hierbij zal zij bezien of herschikking van financiën zowel binnen de categorieën als tussen de categorieën gewenst dan wel noodzakelijk is. Dit betekent dat op dat moment overwogen zal worden welke extra en/of vervangende projecten tot uitvoering kunnen worden gebracht. De evaluatie van de voortgangscommissie zal medio 2001 worden afgerond.

5.2 Buitendijkse projecten

In de Bestuursovereenkomst zijn de veerhavens Kruiningen en Perkpolder onder voorbehoud opgenomen, in afwachting van de mogelijkheden van de andere projecten. Rijkswaterstaat stelt nu voor om aan deze veerhavens de tolpleinen als extra project toe te voegen. Daarmee kan de oppervlakte natuur die aan de Westerschelde wordt toegevoegd ruim worden verdubbeld van 10 tot circa 22 ha per veerhaven.

Op 9 mei 2000 is de projectgroep Bescherming Schor van Waarde van start gegaan. De projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties met verschillende belangen of specialismen. Het project bevindt zich nu in de initiatie- en definitiefase. Er is een projectplan opgesteld en er zijn een doelstelling en streefbeeld geformuleerd. Een lastig aspect hierbij is dat er over de oorzaak van de erosie van het schor nog onzekerheid bestaat. Daarom is bestaande kennis over de morfologie ter plaatse verzameld en toegankelijk gemaakt. Hiervoor is onder andere een themadiscussie

gehouden met interne en externe specialisten. Ook is nieuwe informatie verkregen door de waterbeweging te modelleren. Tot slot is een aanvang gemaakt met het inventariseren van de bestaande ecologische kennis van het gebied. In het voorjaar van 2001 wordt een tweede themadiscussie gehouden, waarin mogelijke toekomstbeelden centraal staan. Op basis hiervan zullen kansrijke beschermingsmaatregelen worden geselecteerd, die in het vervolg nader worden uitgewerkt.

Bij de erosie van het schor en het slik zijn behalve natuurwaarden tevens cultuurhistorische waarden in het geding. Getracht wordt om bij de uitvoering van natuurcompensatie tevens de fundamenteën van het verdronken dorp Valkenisse, die op het slik liggen, veilig te stellen.

5.3 Binnendijkse projecten

Als extra natuurcompensatieproject heeft de gemeente Reimerswaal het Bathse schor ingebracht bij de Stuurgroep Natuurherstel. In 2000 is een bodemonderzoek verricht naar de mogelijke vervuiling in het gebied. In de loop van 2001 zullen met de gemeente Reimerswaal nadere afspraken worden gemaakt over het vervolgtraject.

De vereniging Natuurmonumenten heeft mede namens de gemeente Borsele als extra natuurcompensatieproject een perceel bij Galghoek ingediend. De Stuurgroep Natuurherstel heeft in beginsel positief gereageerd op dit voorstel, dat nader zal worden uitgewerkt door Natuurmonumenten.

Naast bovenstaande projecten zijn, naar aanleiding van het verzoek van gedeputeerde de heer G.L.C.M. de Kok om een inventarisatie te verrichten naar extra natuurcompensatieprojecten, door verschillende instanties diverse ideeën aangedragen voor extra binnendijkse projecten. Deze ideeën zijn getoetst aan de hand van de criteria uit de bestuursovereenkomst, namelijk winst voor aan de Westerschelde gebonden natuur, duurzaamheid, mate waarin de natuurdoelstelling wordt bereikt, kosten van het project en grondverwervingskansen. De kansrijkheid van deze ideeën is op ambtelijk niveau besproken met vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen, provincie en DLG. Tijdens dit overleg is een eerste prioritering aangebracht. In de stuurgroep natuurherstel Westerschelde is afgesproken dat de heer De Kok bestuurlijk draagvlak voor de meest kansrijke projecten zal trachten te verwerven.

6 Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde

6.1 Beschikbare budgetten

Voor de verschillende categorieën zijn de volgende bedragen afgesproken:

- buitendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie A) f 17 mln
- binnendijkse natuurcompensatieprojecten (categorie B) f 19 mln
- kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (categorie C) f 30 mln

In 1996 en 1997 zijn in het kader van het project natuurherstel Westerschelde ook al uitgaven gedaan door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze vallen buiten het bedrag van f 66 mln zoals genoemd in de Bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma van februari 1998.

6.2 Groenfonds overeenkomsten

Speciaal voor de financiering van de binnendijkse projecten (categorie B en C) is op 10 november 1999 een zogenaamde Groenfondsconstructie overeen gekomen. Hiervoor zijn een drietal overeenkomsten gesloten:

1. Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat en Provincie Zeeland. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de binnendijkse projecten overdraagt aan de Provincie Zeeland.
2. Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en Nationaal Groenfonds. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat Zeeland de f 49 mln voor de binnendijkse projecten van de Rijksbegroting overboekt naar een rekening courant bij het Groenfonds, waarover de Provincie Zeeland beschikkingsbevoegdheid krijgt.
3. Een overeenkomst tussen Provincie Zeeland en Dienst Landelijk Gebied. Hierin is vastgelegd onder welke voorwaarden DLG de uitvoeringstaken voor de binnendijkse projecten op zich neemt.

Eenmaal per kwartaal zal de Dienst Landelijk Gebied inhoudelijke en financiële informatie inzake de uitvoering verstrekken aan de provincie Zeeland. Gedeputeerde Staten van Zeeland zullen jaarlijks rapporteren aan de voortgangsc commissie. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat houdt de eindverantwoordelijkheid voor het totale compensatieprogramma.

6.3 Uitgaven buitendijkse projecten (cat. A)

De buitendijkse projecten bevinden zich alle in het stadium van de planvorming. De projecten Broedgebied Hansweert en Bescherming Zuidgors hebben dit proces (vrijwel) doorlopen. De uitgaven in de periode 1998-2000 betreffen daarom vooral apparaatskosten voor de planvoorbereiding en onderzoek, gemaakt door Rijkswaterstaat Zeeland en specialistische diensten.

Overzicht uitgaven en vastgelegde verplichtingen [in guldens]

Apparaatskosten	1998/ 1999	2000	Totaal
Rijkswaterstaat directie Zeeland	307.590	475.000	782.590
Advisering Specialistische Diensten Rijkswaterstaat (inbesteding)	70.000	134.000	204.000
Totaal	377.590	609.000	986.590

6.4 Uitgaven binnendijkse projecten (cat.B en C)

Uitgaven voor de binnendijkse projecten in 2000 betreffen:

- de kosten van grondaankoop in de Margarethapolder en Den Inkel
- een voorschot op de kosten van inrichting van de Rammekensduinen
- de apparaatskosten van DLG van het vierde kwartaal van 1999
- de apparaatskosten van de Provincie van 1999 en de eerste helft van 2000
- de helft van de kosten van de quickscan grondbalans (de andere helft is betaald door bureau Zeeweringen)

De reden dat er voor de inrichting van categorie C-projecten geen uitgaven zijn gedaan is dat er van de projecten die in de loop van 1999 en 2000 zijn uitgevoerd nog geen declaraties zijn ontvangen. Naar verwachting zullen deze projecten worden afgerekend in de eerste helft van 2001.

Onderstaand een overzicht van de werkelijke uitgaven in 2000. Voor de volledigheid zijn tevens de uitgaven in 1999 opgenomen, zodat het totaal van de uitgaven tot en met 31/12/2000 zichtbaar is.

Overzicht uitgaven in 2000 [in guldens]

	Uitgaven in 2000	Uitgaven in 1999	Totaal uitgaven t/m 31/12/2000
Grondverwerving cat. B	4.097.735,78	573.600	4.671.335,78
Inrichting cat. B	193.615,19	-	193.615,19
Inrichting cat. C	-	-	-
Apparaatskosten DLG	111.118,96	421.583,24	532.702,20
Apparaatskosten provincie Zeeland	81.890,25	-	81.890,25
Quickscan grondbalans	12.5000	-	12.5000
Totaal	4.496.860,18	995.183,24	5.492.043,42

Naast bovenstaande uitgaven is er sprake van verplichtingen. Voor een deel zijn deze afkomstig uit 1999, daarnaast zijn in 2000 nieuwe verplichtingen aangegaan. Deze

betreffen een extra bijdrage aan het project Rammekensduinen en een bijdrage aan een zestal nieuwe projecten in categorie C (Boschkreek, Driesarendskreek, oeverlanden Groot Eiland, Willem Leopoldpolder, Linie midden en Baarzandsekreek). Daarnaast zal nog een afrekening plaats moeten vinden over de apparaatskosten van 2000 van DLG en Provincie.

Onderstaand een overzicht van de verplichtingen die in 2000 zijn aangegaan. Voor de volledigheid zijn tevens de restant verplichtingen uit 1999 opgenomen, zodat het totaal van de verplichtingenstand per 31/12/2000 zichtbaar is.

Overzicht verplichtingenstand per 31/12/00 [in guldens]

	Nieuwe verplichtingen aangegaan in 2000	Restant verplichtingen uit 1999	Totaal openstaande verplichtingen per 31/12/2000
Inrichting cat B	40.000	8.403,81	48.403,81
Inrichting cat C	1.140.943	1.703.720	2.844.663
Apparaatskosten DLG	350.000	-	350.000
Apparaatskosten Provincie	55.500	-	55.500
Totaal	1.586.443	1.712.123,80	3.298.566,81

Op 31 december 2000 bedroeg het totaal van uitgaven en openstaande verplichtingen voor de binnendijkse projecten f 8.790.610,23.

6.5 Versnelling grondverwerving categorie C-projecten

In 2000 was f 12,2 mln beschikbaar aan reguliere middelen voor de verwerving van reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden in Zeeland. Circa één derde hiervan, ofwel zo'n f 4,1 mln, kan worden toegerekend aan prioritaire projecten van categorie C van het natuurcompensatieprogramma².

In 2000 is in deze klasse 1 en 2 projecten van categorie C ca 136 ha verworven, voor een bedrag van f 6,1 mln. Dit betekent dat het grondverwervingstempo in 2000 voor deze projecten anderhalf keer zo hoog lag dan ten opzichte van het tempo dat op basis van het reguliere budget verwacht mocht worden.

De reguliere middelen waren onvoldoende om het versnelde tempo van de grondaankoop ten behoeve van de categorie C-projecten te kunnen financieren. In de loop van 2000 heeft de Stuurgroep Natuurherstel daarom ingestemd met het voorfinancieren van maximaal f 5,4 mln uit het budget dat beschikbaar is categorie C-projecten, in de verwachting dat dit bedrag aan het eind van 2000 zou kunnen worden geclaimd uit de onderputting door andere provincies.

² Klasse 1 en 2 projecten beslaan een oppervlakte van totaal circa 1740 ha. Dit is circa 33 % van het totale areaal reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden in Zeeland.

Deze situatie heeft zich inderdaad voorgedaan; doordat landelijk de grondverwervingsbudgetten eind 2000 niet geheel uitgeput bleken te zijn, heeft Zeeland extra middelen toegewezen gekregen voor de verwerving van reservats- en natuurontwikkelingsgebieden. Resultaat hiervan is dat in 2000 de gehele versnelling van de grondverwerving voor categorie C-projecten kon worden gefinancierd met reguliere middelen.

In 2000 heeft de Stuurgroep Natuurherstel ingestemd met de mogelijkheid om, evenals in 1999, compensatiegronden buiten de begrenzing van de categorie C-projecten te verwerven, met als doel deze gronden op korte termijn uit te ruilen. De Stuurgroep Natuurherstel was bereid deze gronden voor te financieren. In dit verband is eind 2000 één geheel bedrijf verworven, waarvan de kosten ten laste komen van 2001. De overige aankoopmogelijkheden die zich in dit verband hebben voorgedaan (56 ha in 2000), konden worden gefinancierd uit reguliere grondverwervingsbudgetten.

7 Organisatie, besluitvorming & bestuurlijk overleg

7.1 Organisatie uitvoering buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)

De Hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat in Zeeland is verantwoordelijk voor het realiseren van de buitendijkse natuurcompensatieprojecten. Deze projecten zijn volgens de Bestuursovereenkomst (1998):

1. Bescherming Zuidgors;
2. Broedgebied Hansweert;
3. Broedgebied Terneuzen;
4. Veerhaven Kruiningen (onder voorbehoud);
5. Veerhaven Perkpolder (onder voorbehoud).

Na ondertekening van de Bestuursovereenkomst zijn als extra of vervangende projecten toegevoegd:

- A. Bescherming Schor van Waarde;
- B. tolplein Kruiningen;
- C. tolplein Perkpolder.

Rijkswaterstaat Zeeland heeft een algemeen projectleider aangesteld voor de buitendijkse projecten. Deze legt verantwoording af aan het management, is verantwoordelijk voor de voortgang in de deelprojectgroepen en voor de interne communicatie en zorgt voor een goede afstemming met de uitvoering van de categorie B en C projecten. Deze algemene projectleider vormt samen met de deelprojectleiders, een financieel specialist, een juridisch adviseur en een communicatieadviseur de projectgroep Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. De samenstelling van de (deel)projectgroepen is te zien in bijlage 1b.

7.2 Organisatie uitvoering binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)

In juni 1998 hebben GS de Werkgroep Natuurherstel Westerschelde en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde ingesteld. De samenstelling van de Stuurgroep is in 2000 alleen gewijzigd ten opzichte van 1999 door vervanging van de heer H. Eversdijk door de heer W. de Graaf. In bijlage 1 is de samenstelling van Werkgroep en Stuurgroep opgenomen.

Besluiten over de uitvoering van de binnendijkse natuurcompensatieprojecten worden genomen door de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde. Deze besluiten worden voorbereid door de Werkgroep Natuurherstel. Gedeputeerde Staten van Zeeland zijn eindverantwoordelijke voor het vaststellen van beslisdocumenten aangaande het natuurcompensatieprogramma.

De Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde hebben in 2000 elk driemaal vergaderd.

7.3 Besluitvorming buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)

De besluitvorming over de uitvoering van de buitendijkse natuurcompensatieprojecten wordt voorbereid in de projectgroepen van de deelprojecten. Op basis van een inhoudelijke afweging wordt een advies opgesteld, na overleg met de betrokken partijen (o.a. natuur- en milieuorganisaties, Provincie Zeeland en het waterschap). Op dit advies volgt een traject van bestuurlijke besluitvorming, waarvoor de Hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat directie Zeeland eindverantwoordelijke is namens de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. De Voortgangscommissie bewaakt de voortgang in de uitvoering van het Natuurcompensatieprogramma en rapporteert jaarlijks aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

7.4 Besluitvorming binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan (NBP)/ kreekherstel (cat. C)

In 2000 zijn door de Werkgroep aan de Stuurgroep ter goedkeuring voorgelegd:

- Projectvoorstellen voor de projecten Boschkreek, Driesarendskreek, oeverlanden Groot Eiland, Linie Midden, Willem Leopoldpolder, Baarzandsekreek en Sophiapolder.
- Een voorstel voor de uitvoering van een quickscan naar de mate waarin het aanbod en de afzetmogelijkheden van grond die vrijkomt bij de inrichting van natuurontwikkelingsgebieden in evenwicht zijn.
- Een voorstel voor het verwerven van compensatiegronden op voorraad en het voorfinancieren van de versnelling van de grondverwerving voor categorie C gebieden (zie verder paragraaf 7.5)
- Jaarprogramma binnendijkse natuurcompensatie 2001. Dit jaarprogramma is op 12 december 2000 vastgesteld door GS.

Daarnaast is de Stuurgroep regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de overige projecten.

8 Samenvatting en conclusies

8.1 Categorie A

Resumerend kan gesteld worden, dat buitendijkse uitvoering van natuurcompensatie een complexe aangelegenheid is die veel tijd vergt. Mede omdat de realisatie gebaat is bij een breed draagvlak. Het zorgvuldig afwegen van belangen gaat gepaard met het verkrijgen van inzicht in de manier waarop natuur in een dynamisch systeem als de Westerschelde beheerd kan worden. Slechts in beperkte mate kan uitvoering worden gegeven aan bescherming of kwaliteitsverbetering.

De projectgroep Bescherming Zuidgors adviseert Rijkswaterstaat om de bescherming van het Zuidgors uit te voeren met een leidam. De meerwaarde voor de natuur is echter beperkt. De winst aan schor is gering maar de maatregel gaat wel ten koste van de natuurlijke dynamiek. Daarnaast vergt een duurzame bescherming een forse en daarmee hoge investering.

Voor het Broedgebied Hansweert resteren nog drie alternatieven. Rijkswaterstaat en betrokkenen zullen een afwegingsdocument opstellen.

De beoogde locatie voor realisatie van het Broedgebied Terneuzen ligt in de nabijheid van een bestaande kolonie Visdieven. Uit onderzoek is gebleken dat het broedsucces van deze kolonie erg laag is, en er veel ziekteverschijnselen voorkomen. De indruk bestaat dat dit wordt veroorzaakt door vergiftiging van twee sterk bioaccumulerende stoffen uit de omgeving. Rijkswaterstaat wacht de resultaten van deze onderzoeken en eventueel te nemen maatregelen af, alvorens zij een definitief besluit neemt over de aanleg van het broedgebied Terneuzen.

8.2 Categorie B

Van de gronden in Rammekenshoek komt 6,5 ha vrij via het concept plan van toedeling van de ruilverkaveling Walcheren en circa 12 ha is reeds in het bezit van Staatsbosbeheer, het Waterschap Zeeuwse Eilanden en het Bureau Beheer Landbouwgronden. Het resterende deel betreft een veldkavel van 4 ha en een geheel bedrijf met circa 28 ha binnen de begrenzing, waarvoor maatwerk noodzakelijk is. In december 1999 is begonnen met de inrichting van het voormalig slibdepot en aansluitend gelegen duingebied. De werkzaamheden zijn in het voorjaar 2000 succesvol afgerond.

De wensen van de betrokken eigenaren in het westelijke deel van de Margarethapolder zijn geïnventariseerd. Gebleken is dat verkoop in de meeste gevallen wel bespreekbaar is, mits daarvoor vervangende grond beschikbaar is op een geschikte locatie. In de loop van 2000 is de gedachte ontstaan om de oostelijke helft van de polder bij het project te betrekken. Het Kadaster heeft een toedelingsonderzoek verricht om beide helften uit te ruilen.

In de loop van 2000 zijn de gronden van project Den Inkel overgedragen aan Staatsbosbeheer. De planning is om de inrichting eind 2001 of begin 2002 te starten.

Geconcludeerd kan worden dat de realisatie van de categorie B-projecten in het algemeen naar wens verloopt.

8.3 Categorie C

In 2000 is circa 136 ha van de prioritaire categorie C-projecten verworven. Dit betekent dat het grondverwervingstempo voor de prioritaire categorie C-projecten van het natuurcompensatieprogramma in 2000 ruim tweemaal zo hoog lag als het tempo dat verondersteld mocht worden op basis van het budget dat voor dit soort aankopen in 2000 regulier beschikbaar was.

Door de Stuurgroep Natuurherstel is in 2000 voor 7 natuurontwikkelingsprojecten (in totaal 234 ha) een bijdrage toegezegd. De uitvoering van het merendeel van deze projecten zal medio 2001 starten. Het voornemen is om ook in 2001 6 nieuwe projecten voor te leggen aan de Stuurgroep Natuurherstel.

Geconcludeerd kan worden dat de grondverwerving voor de categorie C-projecten voortvarend verloopt. Gezien het feit dat de inventarisaties die zijn verricht en de compensatiegronden die buiten de begrenzing worden verworven pas in de komende jaren vruchten af zullen werpen, is de verwachting dat het grondverwervingstempo nog zal toenemen.

In 2000 en 2001 worden in een gestaag tempo circa 18 projecten uitgevoerd. Aangezien voor de overige projecten geldt dat pas tot uitvoering kan worden overgegaan als afzonderlijk te beheren eenheden zijn verworven, is de verwachting dat de piek van de uitvoering nog enkele jaren op zich zal laten wachten.

8.4 Verkenning extra en/of aanvullende projecten

Buitendijks:

Er lijken goede kansen te zijn voor uitvoering van natuurcompensatie in de veerhavens Kruiningen en Perkpolder. Rijkswaterstaat ziet bovendien mogelijkheden om als extra projecten ook de tolpleinen om te vormen tot slik en schor. Dit levert per veerhaven 10 tot 15 ha extra natuur op. Het totale oppervlak Westerscheldegebonden natuur bedraagt dan 20-25 ha per veerhaven.

In 2000 is het project Bescherming Schor van Waarde van start gegaan. De deelprojectgroep analyseert momenteel de ingewikkelde morfologische ontwikkelingen in het gebied. Wanneer dit goed in beeld is, zal een beschermingsmaatregel worden gekozen. Hiermee wordt primair beoogd de instandhouding of verbetering van (de kwaliteit van) slik en schor, maar tevens wordt getracht de fundamenteën van het

Verdronken dorp Valkenisse te conserveren. De planvorming zal in 2001 worden afgerond.

Binnendijks:

Door de gemeente Reimerswaal is het Bathse Schor ingebracht bij de Stuurgroep Natuurherstel. Er is in de loop van 2000 een bodemonderzoek verricht naar de mogelijk vervuiling van het gebied. In de loop van 2001 zullen met de gemeente Reimerswaal nadere afspraken gemaakt worden over het vervolgtraject.

Door de vereniging Natuurmonumenten en de gemeente Borsele is een perceel bij Galghoek ingediend. Het voorstel zal door Natuurmonumenten nader uitgewerkt worden.

Naast bovengenoemde projecten zijn, naar aanleiding van een verzoek van gedeputeerde De Kok om een inventarisatie te verrichten naar mogelijke extra binnendijkse natuurcompensatieprojecten, door verschillende instanties diverse ideeën aangedragen. Nadat de ideeën zijn getoetst aan de criteria van de bestuursovereenkomst is de kansrijkheid op ambtelijk niveau besproken met vertegenwoordigers gemeenten, waterschappen, provincie en DLG. Tijdens dit overleg is een eerste prioritering aangebracht. De heer De Kok zal bestuurlijk draagvlak voor de meest kansrijke projecten betrachten.

Bijlage 1a Samenstelling van de Voortgangscommissie

Namens de Provincie Zeeland: de heer drs. G.L.C.M de Kok (voorzitter)
plv. de heer L. Coppoolse

Namens de Rijkswaterstaat Zeeland (DZL): de heer ir. W. Broeders
plv. de heer ir. P. Donk
de heer drs. J. Coosen (secretaris)

Namens het ministerie van LNV: de heer ir. R. Woudstra
plv. de heer ing. J.W. Harreveld

Namens de Zeeuwse waterschappen: de heer W. A. Gosselaar
plv. De heer drs. A.W. van de Hoef

Namens de Westerschelde gemeenten: mevrouw L.C. Poppe -de Looff
plv. vacature

Bijlage 1b Samenstelling van de Projectgroep en de deelprojectgroepen in 2000 voor de buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A)

Projectgroep buitendijkse natuurcompensatieprojecten

De heer drs. C. Storm (DZL, algemeen projectleider NCPW/ voorzitter)
De heer ing. A. van Berchum (DZL, projectleider Bescherming Zuidgors)
Mevrouw drs. A. Erkman (DZL, projectleider Bescherming Schor van Waarde)
De heer drs. C. Janse (DZL, Bedrijfsbureau)
De heer ing. J. Geluk (DZL, afd. Communicatie en Voorlichting)
De heer ing. D. de Kramer (DZL, afd. Nieuwe Werken)
De heer mr. ir. G. van Woudenberg (DZL, afd. Bestuurlijke en Juridische Zaken)

Projectgroep Zuidgors

De heer ing. A. van Berchum (DZL, voorzitter)
Mevrouw A. Paulusse (DZL, secretaris)
Mevrouw ing. M. Groenenberg (DZL, afdeling morfologie watersystemen)
De heer ing. S. Krekelberg (DZL, Dienstkring Noord en Midden Zeeland)
De heer mr. ir. G. van Woudenberg (DZL, afd. Bestuurlijke en Juridische Zaken)
De heer ing. J. Consemulder (RWS, Rijksinstituut voor Kust en Zee)
De heer ing. A. van den Burg (RWS, Dienst Weg- en Waterbouwkunde)
De heer drs. J. Beijersbergen (Provincie Zeeland)
De heer ir. G. de Groot (Vereniging Natuurmonumenten)
De heer ing. B. van Liere (waterschap Zeeuwse Eilanden; agendalid)
De heer ing. A. Beaufort (waterschap Zeeuwse Eilanden)
De heer ing. J. Huijsman (gemeente Borssele) (agendalid)

Projectgroep broedgebied Hansweert

De heer drs. C. Storm (DZL, voorzitter)
Mevrouw A. Paulusse (DZL, secretaris)
De heer ing. D. Visser (gemeente Reimerswaal)
De heer ing. A. Beaufort (waterschap Zeeuwse Eilanden)
De heer ing. G. Stooker (Staatsbosbeheer)
De heer drs. J. Beijersbergen (Provincie Zeeland)

Projectgroep overdracht Veerhavens (Dit is geen specifiek natuurcompensatieproject, maar er worden werkzaamheden verricht die ook passen in het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde.)

De heer ing. J. Pouwer (DZL, voorzitter)
De heer P. de Groote (DZL, secretaris)
De heer J. den Hartigh (DZL, Dienstkring Zeeuwsch-Vlaanderen)
De heer C. Aarts/ de heer ing. S. Krekelberg (DZL, Dienstkring Noord en Midden Zeeland)
De heer ing. P. Lennart (DZL, Dienstkring Noord en Midden Zeeland)
De heer ing. P. Vervaat (DZL, ruimtelijke ordening)

De heer drs. C. Storm (DZL, projectleider natuurcompensatieprogramma)

Projectgroep Bescherming Schor van Waarde

Mevrouw drs. A. Erkman (DZL, voorzitter)

Mevrouw A. Paulusse (DZL, secretaresse)

De heer drs. J. Beijersbergen (Provincie Zeeland)

De heer ing. J. Consemulder (RWS, Rijksinstituut voor Kust en Zee)

Mevrouw ing. M. Groenenberg (DZL, afdeling morfologie watersystemen)

De heer E. Buijinck, b.a. de heer C. Mollenberg (Staatsbosbeheer)

De heer drs. M. Kocken (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek)

De heer drs. D. de Jong (RWS, Rijksinstituut voor Kust en Zee)

De heer ing. A. Beaufort (waterschap Zeeuwse Eilanden)

De heer ing. B. van Liere (waterschap Zeeuwse Eilanden; agendalid)

De heer drs. R. van Dierendonck (Provincie Zeeland, provinciaal archeoloog; agendalid)

De heer drs. C. van Rooijen (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek; agendalid)

Bijlage 1c Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel (cat. C.)

Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde

Namens de provincie Zeeland:	de heer drs. G.L.C.M. de Kok
(voorzitter)	
	de heer ir. G.M. van Overloop
(secretaris)	
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden:	de heer W.A. Gosselaar
Namens het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:	de heer W.J. de Graaf
Namens de gemeenten ten noorden van de Westerschelde:	de heer A. Verbree
Namens de gemeenten ten zuiden van de Westerschelde:	de heer K.G. van der Hoofd
Als adviseur namens Rijkswaterstaat Zeeland:	de heer drs. C. Storm
Als adviseur namens de Provincie Zeeland:	de heer drs. R.M. Mooij
Als adviseur namens de Dienst Landelijk Gebied:	de heer ir. W.W. van Zandbrink
Als adviseur en tevens projectleider van de Dienst Landelijk Gebied:	mevrouw ir. W. Dekker

Ambtelijke werkgroep Natuurherstel Westerschelde

Namens de provincie Zeeland:	de heer ir. G.M. van Overloop
(voorzitter)	
	de heer drs. R.M. Mooij (secretaris)
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden:	de heer ing. J.A. Dees
Namens het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:	de heer drs. A.J. Mouton
Namens de gemeenten ten noorden van de Westerschelde:	mevrouw M.E. Plugge
Namens de gemeenten ten zuiden van de Westerschelde:	de heer J.C. Naeije
Als adviseur en tevens projectleider van de Dienst Landelijk Gebied:	mevrouw ir. W. Dekker

Bijlage 2 Prioriteitstelling projecten (kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan (NBP)/kreekherstel) (cat. C)

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel hebben vertegenwoordigers van de waterschappen, de provincie, de terreinbeherende instanties en de Dienst Landelijk Gebieden in september 1998 de prioriteiten van alle potentiële categorie C projecten beoordeeld. Ten behoeve van deze beoordeling zijn criteria geformuleerd waaraan de projecten moeten voldoen. Deze criteria betreffen de mate waarin de natuurdoelstellingen worden bereikt (uitgedrukt in winst voor de aan de Westerschelde gebonden natuur en duurzaamheid van de te nemen maatregelen), een bijdrage aan recreatie, de geschatte extra bijdrage door het natuurcompensatieprogramma en de grondverwervingskansen. De mogelijke projecten zijn op een rij gezet en vervolgens indicatief beoordeeld aan de hand van deze criteria. Deze beoordeling is de basis geweest voor het jaarprogramma 2000. In september 2000 is deze prioriteitstelling geactualiseerd ten behoeve van het jaarprogramma 2001.

De prioriteitstelling is thans als volgt:

Klasse 1: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op korte termijn kunnen worden uitgevoerd:

Zwaakse Weel (ged.), Boonepolder, Reservaatsgebied Otheense kreek (Gat van Pinte), Zwartenhoeksekreek, Braakman noord (ged.), Strijdersgatpolder (west), Westeindse Weel

Klasse 2: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op langere termijn kunnen worden uitgevoerd:

Schor van Ossendrecht, Zwaakse Weel (ged.), diverse welen in de Zak van Zuid-Beveland, Hoedekenskerke, Schorretje Ossenissee, Hengstdijkse Putting, De Vogel/Vogelkreek, Groot Eiland (kern), Reuzenhoeksekreek, reservaatsgebied Otheense Kreek (oost), Canisvliet zuid, Riemenskreek, Braakman noord (ged.), Braakman zuid, Pyramide, Plaskreek (noord), Passageule / Linie (ged.), St. Kruiskreek, Sophiapolder (midden en oost), Aardenburgse havenpolder, Wallen Sluis, Retranchement noord, Tienhonderdpolder, Herdijkte Zwartepolder, Zwartegatsekreek, Strijdersgatpolder (midden en oost), De Blikken.

Klasse 3: Projecten waarvan de prioriteit nader zal worden gezien aan de hand van een meer gedetailleerde kostenraming en toekomstige ontwikkeling met betrekking tot grondverwerving:

Koninginnehaven, reservaatsgebied Baarzandse Kreek (ged.), Polsvlietkreek, Ossendrechtse kil, Graauwse Kreek.

Klasse 4: Projecten met een lagere prioriteit:

Everingepolder, Kieldrecht polder / Zestigvoetkreek, Buitenvest Hulst, Berriekreek, Moerschans, Koegatkreek, Kreken St. Kruispolder, Wallen Aardenburg, Stierskreek, Zwinpolder, Nollekreken.

Bijlage 3 Natuurcompensatieprogramma Westerschelde - Jaarprogramma 2001 (categorie B en C)

(vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland 12 december 2000)

1. Algemeen

Dit jaarprogramma heeft betrekking op het Natuurcompensatieprogramma voor de verdieping van de vaargeul van de Westerschelde. De basis voor dit jaarprogramma is gelegen in de bestuursovereenkomst inzake de uitvoering van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde die op 27 februari 1998 door de betrokken overheden is getekend. Voor wat betreft categorie B en C van de bestuursovereenkomst is deze basis verder uitgewerkt in het startdocument voor het uitvoeringsprogramma dat op 9 oktober 1998 is vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde.

In dit jaarprogramma is aangegeven welke concrete activiteiten in 2001 zullen plaatsvinden met betrekking tot de categorie B en C projecten (de binnendijkse projecten). Dit jaarprogramma gaat vergezeld van een indicatieve liquiditeitsplanning.

2. Categorie B projecten

Rammekenshoek

Via het plan van toedeling van het landinrichtingsproject Walcheren kan een oppervlakte van ca 12 ha worden vrijgemaakt. Deze gronden zullen eind 2001 worden overgedragen aan het Staatsbosbeheer. De werkgroep natuurontwikkeling van de provincie Zeeland zal begin 2001 een streefbeeld opstellen. Naar verwachting kunnen de inrichtingsmaatregelen voor deze 12 ha eind 2001 starten. De overige 33 ha betreft voornamelijk 1 geheel bedrijf. Gestreefd wordt naar verwerving van dit bedrijf.

Margarethapolder

De westelijke helft van de Margarethapolder is formeel begrensd. De wens is ontstaan om ook de oostelijke helft van de Margarethapolder bij het project te betrekken. Het kadaster heeft een onderzoek verricht naar de mogelijkheden om zowel de westelijke als de oostelijke helft uit te ruilen. Op basis van dit toedelingsonderzoek wordt overleg gevoerd met de betrokken eigenaren en de landinrichtingscommissie. Indien de uitkomsten van dit overleg gunstig zijn, zal ook de oostelijke helft van de Margarethapolder formeel worden begrensd als natuurcompensatieproject.

Er wordt naar gestreefd om in de loop van 2001 zoveel mogelijk gronden binnen het project vrij te maken door middel van kavelruilen. De werkgroep natuurontwikkeling zal vooruitlopend hierop in de loop van 2001 een streefbeeld opstellen. Afhankelijk van het verloop van de kavelruilen zullen de inrichtingsmaatregelen eind 2001 / begin 2002 kunnen starten.

Den Inkel

De betreffende gronden worden eind 2000 overgedragen aan het Staatsbosbeheer. De werkgroep natuurontwikkeling stelt in overleg met het waterschap Zeeuwse Eilanden een streefbeeld op, waarbij wordt gestreefd naar het combineren van komberging met natuurontwikkeling. Mogelijk betekent dit dat enkele gronden die via het landinrichtingsproject aan het waterschap worden toegedeeld, bij het project zullen worden betrokken. Gestreefd wordt naar inrichting in 2001.

Oosterzwakepolder

Voor wat betreft de Oosterzwakepolder worden de ontwikkelingen afgewacht en voor 2001 geen inrichtingsmaatregelen voorzien.

3. Categorie C projecten

De prioriteitstelling van de projecten van categorie C is bepaald met behulp van een beoordelingsschema, waarmee de diverse projecten getoetst zijn aan de hand van een aantal criteria. Deze criteria gaan in op de mate waarin de natuuroelstelling wordt bereikt, de bijdrage aan recreatie, de duurzaamheid en de kans op grondverwerving en de geschatte extra bijdrage vanuit het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. In september 2000 is de prioriteitstelling geactualiseerd. Met name gelet op de mogelijkheid van grondverwerving zijn er ten opzichte van het jaarplan 2000 enkele wijzigingen opgetreden. Dit heeft er toe geleid dat de projecten in 2001 als volgt zijn ingedeeld:

- ***Projecten die reeds zijn uitgevoerd:***
Axelsekreek, Eiland van de Meijer, Plaskreek (zuid), Vlaamsche kreek.
- ***Projecten die in uitvoering zijn:***
Baarzandsekreek, Boschkreek Axel, Driesarendsekreek, oeverlanden Groot Eiland, Inlaag Hoofdplaat, Linie midden (ged.), Sophiapolder (west), Willem Leopoldpolder.
- ***Klasse 1: Projecten met een hoge prioriteit, waarvan de uitvoering naar verwachting in 2001 of 2002 kan starten:***
Zwaakse Weel (ged.), Boonepolder, Reservaatsgebied Otheensekreek (Gat van Pinte), Zwartenhoeksekreek, Braakman noord (ged.), Strijdersgatpolder (west), (allen 2001). Westeindse Weel (2002).
- ***Klasse 2: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op middellange termijn (tussen 2 en 5 jaar) kunnen worden uitgevoerd:***
Schor van Ossendrecht, Zwaakse Weel (ged.), diverse welen in de Zak van Zuid Beveland, Hoedekenskerke, Schorretje Ossenissee, Hengstdijkse Putting, De Vogel / Vogelkreek, Groot Eiland (kern), Reuzenhoeksekreek, reservaatsgebied Otheensekreek (oost), Canisvliet Zuid, Riemenskreek, Braakman noord (ged.), Braakman zuid, Pyramide, Plaskreek (noord), Passageule / Linie (ged.), St. Kruiskreek, Sophiapolder (midden en oost), Aardenburgse havenpolder, Wallen Sluis, Retranchement noord, Tienhonderdpolder, Herdijkte Zwartepolder, Zwartegatsekreek, Strijdersgatpolder (midden & oost), De Blikken.
- ***Klasse 3: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op lange termijn (tussen 5 en 10 jaar) kunnen worden uitgevoerd:***
Koninginne haven, reservaatsgebied Baarzandsekreek (ged.), Polsvlietkreek, Ossendrechtse Kil, Graauwse kreek.
- ***Klasse 4: Projecten met een lage prioriteit:***
Everingepolder, Kieldrecht polder / Zestigvoetkreek, Buitenvest Hulst / Berriekreek / Moerschans, Koegatkreek, Kreden St. Kruispolder, Wallen Aardenburg, Stierskreek, Zwinpolder, Nollekreden.

Bovenstaande indeling geeft de planning aan voor wat betreft de inrichting van de gebieden. Bepalende factor in deze indeling is, naast het natuurrendement voor de Westerschelde, voornamelijk het verloop van de grondverwerving. In 2001 zal de grondverwerving voor de categorie C-projecten zich in eerste instantie

richten op het afronden van de verwerving van de projecten genoemd onder 'projecten die naar verwachting in 2001 of 2002 kunnen starten'. Daarnaast zal prioriteit gegeven worden aan de projecten die genoemd zijn onder 'uit te voeren op middellange termijn'.

Indien blijkt dat de grondverwerving van deze projecten sneller gaat dan voorzien, kan de uitvoering van deze projecten naar voren worden gehaald. In dat geval zal hiervoor een voorstel aan de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde worden voorgelegd.

Voor elk project zal worden gestart met het opstellen van een streefbeeld en een projectdossier. In het projectdossier wordt een globale omschrijving van het project, de ligging, de begrenzing, de betrokken partijen en een kostenraming opgesteld. Deze projectdossiers zullen worden vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde. Indien noodzakelijk zal door de werkgroep Natuurherstel Westerschelde een projectgroep worden ingesteld. In het projectplan zal worden aangegeven op welke wijze het project gerealiseerd zal worden en binnen welke randvoorwaarden dat zal plaatsvinden.

Het streefbeeld zal de basis zijn voor eventuele voorlichting en inspraak. Op basis van de inspraakreacties zal er een inrichtingsplan worden opgesteld. Het concrete moment van uitvoering van het inrichtingsplan wordt bepaald door de grondverwerving.

4. Extra natuurherstel projecten

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft bij de ondertekening van de bestuursovereenkomst ruimte geboden om met extra voorstellen voor natuurcompensatieprojecten te komen, waarvoor binnen de regio bestuurlijk draagvlak is. In 2000 is aan gemeenten en waterschappen de vraag gesteld welke mogelijkheden zij zien voor extra natuurcompensatieprojecten. In dit kader is een inventarisatie verricht, die mogelijk zal leiden tot extra voorstellen aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Het Bathse Schor is door de gemeente Reimerswaal naar voren gebracht als extra natuurherstel project. De stuurgroep Natuurherstel heeft in 2000 onder voorwaarden ingestemd met het voorstel voor een beperkte inrichting van het Bathse Schor. Deze voorwaarden worden thans nader uitgewerkt.

5. Procesmatige activiteiten van het uitvoeringsprogramma

Voor het totale uitvoeringsprogramma is in 1999 een plan van aanpak opgesteld. Dit plan van aanpak wordt voor het jaar 2001 geactualiseerd. Daarnaast zal een communicatieplan worden opgesteld.

In het derde kwartaal van 2001 zal het beoordelingsschema voor categorie C projecten wederom worden geactualiseerd. Het geactualiseerde beoordelingsschema zal de basis zijn voor het jaarprogramma voor 2002, dat voor 15 december 2001 door Gedeputeerde Staten zal worden vastgesteld.

Voor 1 mei 2001 rapporteert Gedeputeerde Staten aan de voortgangscommissie over de voortgang van de projecten categorie B en C in 2000. Hiertoe zal een voortgangsrapportage worden opgesteld.

6. Financiële aspecten van het uitvoeringsprogramma

Ten behoeve van de realisering van de categorie B en C projecten conform de bestuursovereenkomst van 28 februari 1998 stelt de minister van Verkeer en Waterstaat door tussenkomst van Rijkswaterstaat Zeeland een bedrag van fl. 49 miljoen ter beschikking aan de provincie Zeeland door middel van storting bij de stichting Nationaal Groenfonds. Hiertoe is een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat Zeeland, de provincie Zeeland en het Nationaal Groenfonds op 10 november 1999 getekend.

Financiële verplichtingen en transacties in het kader van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde geschieden conform de overeenkomst tussen de Rijkswaterstaat Zeeland, Provincie Zeeland en het Nationaal Groenfonds van 10 november 1999, de uitvoeringsovereenkomst tussen Rijkswaterstaat Zeeland en provincie Zeeland van 10 november 1999 en de uitvoeringsovereenkomst tussen Provincie Zeeland en Dienst Landelijk Gebied van 10 november 1999.

In de bijlagen is een indicatieve liquiditeitsplanning opgenomen, met daarbij een korte toelichting.

Deze indicatieve raming berust in op een aantal aannames:

1. In de liquiditeitsplanning van het jaarprogramma van 2000 waren extra financiële middelen gereserveerd voor het versnellen van de grondverwerving van categorie C-projecten. Eind 1999 bleek echter dat er elders in Nederland geld over was, waardoor er voor Zeeland extra geld voor grondverwerving beschikbaar kwam. Hierdoor was voorfinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma uiteindelijk niet noodzakelijk.
In 2000 heeft de Stuurgroep Natuurherstel opnieuw ingestemd met het voorfinancieren van grondverwerving (voor maximaal fl. 1,8 miljoen), indien dat noodzakelijk blijkt te zijn om het versnelde tempo vast te kunnen houden. Als dat inderdaad nodig is, zouden deze middelen tijdelijk ten laste komen van het budget voor het natuurcompensatieprogramma. In bijgaande liquiditeitsplanning zijn hiervoor echter geen middelen gereserveerd. De reden hiervoor is dat de verwachting is dat er eind 2000 opnieuw extra middelen komen omdat er elders in het land geld niet wordt benut. Indien dit niet het geval is, zal in 2001 verrekening plaatsvinden met reguliere middelen die dan weer beschikbaar zullen komen voor aankopen in categorie C-projecten. Een andere mogelijkheid is hiervoor de rente te benutten, die de fl. 49 miljoen genereert in het Groenfonds.
2. In de afgelopen drie jaar, is het (versnelde) grondverwervingstempo van ca 200 ha per jaar voor categorie C-projecten gerealiseerd. In bijgaande liquiditeitsplanning is dit tempo maatgevend geweest. Dit betekent dat de kosten van flankerend beleid voor grondverwerving voor categorie C-projecten gebaseerd is op ca 200 ha per jaar. De inrichtingskosten zijn volgend; geraamd is een tempo van ca 260 ha per jaar (er van uitgaande dat ca 30 % van de gronden van de projecten al verworven is).
Om met dit tempo de projecten in klasse 1 en 2 maximaal (ca 90 %) te kunnen realiseren, is de uitvoeringstermijn verlengd tot en met 2007. Declaraties kunnen evenwel doorlopen tot en met 2008. E.e.a. betekent dat de uitvoeringstermijn die in de bestuursovereenkomst is genoemd (5 à 10 jaar) nog enige ruimte biedt.
3. In 2000 heeft de Stuurgroep Natuurherstel ingestemd met het voorfinancieren van ruilgronden op voorraad, voor totaal maximaal fl. 11 miljoen. Deze gronden zullen zo spoedig mogelijk worden uitgeruild naar categorie C-projecten, waarbij ze verrekend zullen worden met de reguliere grondverwervingsmiddelen voor categorie C-projecten. Omdat dit in het licht van het totale uitvoeringsprogramma budgettair neutraal zal zijn, is dit niet in de liquiditeitsplanning zichtbaar gemaakt.
4. Voor 1999 zijn de werkelijk gemaakte kosten opgenomen. Voor het jaar 2000 is gewerkt met een voorlopige kostenpost die ten laste komt van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde voor de inrichting van de C-projecten en apparaatskosten. Deze zal bij de jaarafrekening over 2000 definitief worden gemaakt. De jaren 2001 tot en met 2007 betreft een raming.
5. Gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma zal wellicht blijken dat van een aantal van de projecten de grondverwerving niet gerealiseerd kan worden, waardoor de projecten niet kunnen worden

uitgevoerd. Wanneer dit zich voordoet kunnen hiervoor in de plaats projecten met minder prioriteit naar voren worden geschoven.

6. De liquiditeitsplanning berust op een aantal normen en aannames, zoals bijvoorbeeld grondprijs, kosten van flankerend beleid en het aandeel subsidie in baggerwerken en natuurvriendelijke oevers. De werkelijk gemaakte kosten kunnen hiervan uiteindelijk afwijken.

Bovengenoemde kanttekeningen zijn de reden dat de liquiditeitsplanning in de bijlage niet meer kan zijn dan een indicatieve raming.

INDICATIEVE LIQUIDITEITSPLANNING

BIJLAGE 1

TOELICHTING BIJ INDICATIEVE LIQUIDITEITSPANNING

De indicatieve liquiditeitsplanning berust op werkafspraken over welke kosten ten laste komen van het budget voor het natuurcompensatieprogramma conform de overeenkomst tussen de Rijkswaterstaat Zeeland, Provincie Zeeland en het Nationaal Groenfonds van 10 november 1999, de uitvoeringsovereenkomst tussen Rijkswaterstaat Zeeland en provincie Zeeland van 10 november 1999 en de uitvoeringsovereenkomst tussen Provincie Zeeland en Dienst Landelijk Gebied van 10 november 1999.

Categorie B

- Geraamde kosten voor grondaankoop (inclusief gebouwen en flankerend beleid) zijn verdeeld over de jaren 2001 t/m 2003.
- Geraamde kosten voor afkoop beheer zijn verdeeld over de jaren 2003 en 2004
- Geraamde inrichtingskosten zijn verdeeld over de jaren 2002 t/m 2005.

Categorie C

- Geraamde kosten voor flankerend beleid dat nodig is om de gronden versneld te kunnen verwerven in een tempo van ca 200 ha per jaar zijn verdeeld over de jaren 2001 t/m/ 2006.
- De inrichtingskosten van projecten die nu in uitvoering zijn (ca fl. 2,8 miljoen), komen gedeeltelijk ten laste van 2000 en gedeeltelijk ten laste van 2001.
- De inrichting van klasse 1 (200 ha) zal starten in 2001; de kosten komen gedeeltelijk ten laste van 2001 en gedeeltelijk ten laste van 2002.
- De inrichting van klasse 2 zal gefaseerd verlopen gedurende 2002 t/m 2007 met een tempo van ca 260 ha per jaar. De kosten komen ten laste van de jaren 2002 t/m 2008.
- De inrichtingskosten zijn geraamd op gemiddeld fl. 10.000 per hectare.
- Voor baggerwerkzaamheden en natuurvriendelijke oevers is een bedrag van fl. 100.000 per jaar geraamd gedurende de jaren 2001 t/m 2003.

Apparaatskosten & diversen

- Inhuur projectleider DLG: 2001 t/m 2007
- Inhuur grondverwerving DLG: 2001 t/m 2006 (afnemend).
- Inhuur aankopers DLG: 2001 t/m 2006 (afnemend)
- Inhuur technische ondersteuning DLG: 2001 t/m 2007
- Inhuur werkgroep natuurontwikkeling: 2001 t/m 2006
- Inhuur overig (gemeenten en waterschappen): pro memori
- Voorlichting en inspraak, rapporten en kaarten, bodemonderzoek volgens indicatieve raming op basis van ervaring.
- Onvoorzien kosten 5 % van het totale budget.

Bijlage 4 Situering categorie A, B en C-projecten